

Европейски съд по правата на човека

"Газус Дозир – унд Фьордертекник" ООД срещу Холандия
(Gasus Dosier- und Fordertechnik GmbH v. the Netherlands)

Жалба № 15375/89, А - 306-В

Решение от 23 февруари 1995 г.

(резюме)*

Чл. 1, ал. 2 от Протокол № 1: правото на държавите да приемат такива закони, каквито сметат за необходими за осигуряване на плащането на данъци

Понятието "собственост", използвано в чл. 1 от Протокол № 1, има автономно значение, което с положителност не се ограничава до собствеността върху телесни вещи. Някои други права и интереси, съставляващи активи, също могат да бъдат разглеждани като "имуществени права" и в този смисъл като "собственост" за целите на тази разпоредба. В случая е без значение дали се касае за право на собственост или за вещно обезпечение.

При приемането на данъчнопроцесуални закони на законодателя следва да бъде дадена широка свобода на преценка, по-специално по въпроса дали и до каква степен данъчните власти трябва да бъдат поставени в по-добро положение при принудителното изпълнение на данъчни задължения, в сравнение с обикновените кредитори при изпълнението на задължения по търговски сделки. Съдът ще зачете преценката на законодателя по такива въпроси, стига да не е лишена от разумно основание.

Втората алинея на чл. 1 от Протокол № 1 трябва да се тълкува в светлината на принципа, закрепен в първото изречение на чл. 1. Намесата трябва да постига "справедлив баланс" между изискванията на общия интерес и изискванията за защита на основните права на отделния човек. Трябва, следователно, да е налице разумна връзка на пропорционалност между използваните средства и преследваната цел.

Правомощието изпълнението да бъде насочено върху вещи, които се намират във владение на длъжника, въпреки че формално са собственост на трето лице, не е несъвместимо *per se* с изискванията на чл. 1 от Протокол № 1. При преценката относно пропорционалността са от значение предвидимостта на мярката, поетият от собственика на вещта търговски риск, възможността му да го избегне или ограничи, както и наличието на адекватно средство за защита срещу предприетите изпълнителни действия.

* Материалът е подготвен и предоставен от Фондация *Български адвокати за правата на човека*, като част от диск „Сборник материали по правата на човека”, издаден от НИП през 2007 г.

Факти по делото

Жалбоподателят (наричан по-нататък "Газус"), е дружество с ограничена отговорност, регистрирано по немското право, със седалище в Германия.

През юни 1980 г. представителят на "Газус" в Холандия получил от холандската компания "Атлас Юниор Бетон" (наричана по-нататък "Атлас"), със седалище в гр. Лайдердорп, поръчка за машина за бъркане на бетон и допълнително оборудване към нея. "Газус" потвърдили писмено поръчката и приложили общите си условия за доставка, в които се предвиждало, че те запазват собствеността си върху доставените стоки, докато клиентът не изплати изцяло всичките си задължения към тях, настоящи и бъдещи, включително и допълнителни задължения, произтичащи от установените взаимоотношения. Съдържала се и клауза, че при правоотношения с международен елемент е приложимо единствено правото на ФРГ Германия.

"Газус" получили и поръчка за допълнително оборудване и при писменото ѝ потвърждаване през юли 1980 г. приложили отново общите си условия. Между 25 юли и 28 август 1980 г. "Газус" изпратили на "Атлас" фактури за 125 401.24 германски марки, срещу които "Атлас" не възразили. До момента на събитията – предмет на оплакването по делото, Газус били получили като плащане само 21 672 марки.

Бетонобъркачката била инсталирана в помещенията на "Атлас" от работници на "Газус", между 28 юли и 2 август 1980 г. На 31 юли 1980 г. длъжностно лице, натоварено с принудителното събиране на данъци, запорирало всички движими вещи, намиращи се в помещенията на "Атлас", с цел принудителната им продажба, в изпълнение на три заповеди на данъчните органи за събиране на обща сума от 67 741.59 холандски гулдена. В протокола била упомената и бетонобъркачката. Запорът бил извършен на основание чл. 16, ал. 3 от Закона за събиране на данъците от 1845 г., според който данъчните органи можели да предприемат такива действия спрямо всички движими вещи, съставляващи "оборудване" и намиращи се в помещенията на длъжника. На "Газус" не било връчено известие за запора.

Поради невъзможност да изпълнят своите изискуеми парични задължения, "Атлас" подали молба за откриване на производство по несъстоятелност, която била удовлетворена от Хагския районен съд на 16 октомври 1980 г. Назначеният от съда синдик се уверил, че дружеството не може да продължи самостоятелно дейността си и успял да заинтересува друга компания – "Ван Баарсен" да го изкупи. На 23 октомври с.г. "Атлас", синдикът и "Ван Баарсен" сключили споразумение за изкупуването на "Атлас". Това станало възможно само благодарение на съдействието на данъчните власти и на две банки – ипотечарни кредитори на "Атлас", които поставили условие собствеността върху част от движимото имущество на дружеството да им бъде прехвърлена фидуциарно, като гаранция. Споразумението предвиждало "Ван Баарсен" да заплатят за машините и инвентара на "Атлас" общата сума 500 000 холандски гулдена, половината от която трябвало да изплатят на фиска, а другата половина на банката NIB – фидуциарен собственик на някои вещи, неподлежащи на запор от данъчните власти. От 27 октомври с.г. "Ван Баарсен" продължили дейността на "Атлас", като използвали принадлежалите му машини и работна ръка.

Дружеството "Атлас" било обявено в несъстоятелност на 30 октомври с.г. Производството по несъстоятелност било прекратено на 20 юни 1990 г., поради липсата на повече активи за разпределяне. Нито един от необезпечените кредитори на Атлас не успял да удовлетвори вземанията си дори и частично.

На 4 март 1980 г. данъчните органи получили писмо от "Газус", с което те възразявали срещу запорирането на бетонобъркачката и искали отмяната му. С решение от 15 май 1980 г. искането било обявено за недопустимо като просрочено, но били изложени и съображения за неговата неоснователност.

На 22 май 1981 г. "Газус" поискали от районния съд в Утрехт да разпореда връщане на бетонобъркачката. В производството пред Европейската комисия "Газус" твърдят, че по това дело синдикът на "Атлас" и "Ван Баарсен" са признали собствеността им върху машината, но са отказали да я върнат, тъй като все още се държала от данъчните власти. Няма данни това дело да е завършило с решение.

На 17 септември с.г. "Газус" поискали от Хагския районен съд да разпореда на данъчните власти да освободят машината от запора, а на синдика и на "Ван Баарсен" да не възпрепятстват упражняването на правата им. Възражението им срещу запора било аргументирано с факта, че машината не е била в експлоатационна готовност и поради това не е била част от "оборудването" по смисъла на чл. 16, ал. 3 от Закона за събиране на данъците от 1845 г., по силата на който била наложена мярката. Алтернативно поддържали, че запорът е несъобразен със съответните разпоредби на гражданското право. На последно място, според тях, фактът, че чл. 16, ал. 3 от Закона от 1845 г. не позволявал трети лица да възразяват срещу запор, засягащ тяхно имущество, представлявал нарушение на правото на "достъп до съд", гарантирано от [чл. 6, т. 1](#) от Европейската конвенция за правата на човека. С решение от 21 декември 1983 г. Хагският районен съдът отхвърлил аргументите и исканията на "Газус". Посочил, че в това производство е компетентен да разгледа само оплаквания, свързани със спазването на изискванията на чл. 16, ал. 3 от Закона от 1845 г. Приел, че чл. 6, т. 1 от Конвенцията е неприложим, тъй като не се касае за "граждански права и задължения".

"Газус" обжалвали пред Хагския апелативен съд, като поддържали, че решаващо за приложението на чл. 6, т. 1 от Конвенцията е дали ищецът търси защита на право, което може да се определи като "гражданско" в автономния смисъл, който разпоредбата придава на понятието. Те търсели защита срещу нарушаването от страна на данъчните власти на правото им на собственост върху машината, което без съмнение е "гражданско" по смисъла на чл. 6, т. 1 от Конвенцията. Посочената разпоредба била нарушена, тъй като чл. 16, ал. 3 от Закона от 1845 г. ограничавал достъпа до съд по отношение на изброените в него активи. Представителят на данъчните власти изтъкнал, че оплакванията на "Газус", свързани с чл. 16, ал. 3 от Закона от 1845 г., представляват твърдение за лишаване от собственост в нарушение на чл. 1 от Протокол № 1, но поддържал, че такова нарушение не е налице. Адвокатът на "Газус" застъпил становището, че чл. 1 от Протокол № 1 не е приложим в случая.

Апелативният съд оставил жалбата без уважение. Той приел, че запорът не е опорочен поради обстоятелството, че по това време машината не е била в експлоатационна готовност. Намерението тя да се използва вече

било потвърдено и били предприети всички действия за пускането ѝ в експлоатация. От това съдът направил извода, че машината може да се разглежда като "оборудване" на фабриката на "Атлас". Във връзка с чл. 6, т. 1 от Конвенцията, той приел, че се касае за "гражданско право" по смисъла на този текст, но в производството относно съобразността на наложената мярка с приложимата разпоредба на чл. 16, ал. 3 от Закона от 1845 г. въпросът за собствеността върху машината е ирелевантен. Съдът заключил, че няма нарушение на Конвенцията и потвърдил първоинстанционното решение.

"Газус" обжалвали пред Върховния съд, с оплакване за нарушение на закона. Наред с дотогавашните си аргументи поддържали алтернативно и нарушение на чл. 1 от Протокол № 1. Върховният съд оставил жалбата без уважение. Приел, че третото лице, засегнато от изпълнителни действия срещу данъчен длъжник на основание чл. 16, ал. 3 от Закона от 1845 г. разполага със средства за защита, задоволяващи изискванията на чл. 6, т. 1 от Конвенцията, а нарушение на чл. 1 от Протокол № 1 не е налице, поради свободата на договарящите държави да приемат законите, които сметат за необходими за осигуряване плащането на данъци.

Резюме на решението на Европейския съд

В жалбата си пред Европейската комисия "Газус" са твърдели нарушения на чл. 6, т. 1 от Конвенцията и на чл. 1 от Протокол № 1. Комисията е обявила жалбата за допустима само относно оплакването по чл. 1 от Протокол № 1 и в доклада си е изразила становище, формирано с мнозинство от 6 срещу 6 гласа с решаващия глас на председателя, че не е извършено нарушение на тази разпоредба.

I. По предварителното възражение на правителството

Правителството твърди, че жалбоподателят не е поддържал основното си оплакване по чл. 1 от Протокол № 1 пред националните съдилища, а доколкото се е позовал на Конвенцията, е изтъкнал само чл. 6 и е твърдял, че чл. 1 от Протокол № 1 е неприложим.

По мнение на Комисията, цялото производство на вътрешно ниво е касало въпроса дали компанията е била незаконосъобразно лишена от своята собственост. Както апелативният, така и Върховният съд са изследвали този въпрос от гледна точка на чл. 1 от Протокол № 1.

"Съдът отново подчертава, че целта на изискването за изчерпване на вътрешноправните средства за защита е да даде на договарящите държави възможност да предотвратят или да поправят твърдените нарушения (обикновено чрез съдилищата), преди тези твърдения да бъдат отнесени пред органите по Конвенцията. Това означава, че оплакването, което ще бъде отнесено пред Комисията, трябва първо да бъде направено – най-малкото в същността си и съобразно съответните изисквания на вътрешното право – пред компетентните национални съдилища.

Наистина, на чл. 1 от Протокол № 1 се е позовал първи данъчният орган. Вярно е, също така, че компанията-жалбоподател с последователност е отричала неговата приложимост и се е позовала на него пред Върховния съд само алтернативно. Въпреки това, в случая както апелативният, така и

Върховният съд са имали възможност да разгледат оплакването за нарушение на тази разпоредба и в действителност са го направили.

Съответно, компанията-жалбоподател е дала на холандските съдилища и по-специално на Върховния съд на Холандия възможност да предотвратят или да поправят твърдяното нарушение на чл. 1 от Протокол № 1. Следователно, възражението се отхвърля."¹

II. Относно твърдяното нарушение на чл. 1 от Протокол № 1

Дружеството-жалбоподател се оплаква от запорирането и последващата продажба на бетонобъркачката.

Правителството поддържа, че няма нарушение на чл. 1 от Протокол № 1. Комисията е достигнала до същото заключение в своя доклад.

A. Налице ли е намеса при "мирното ползване от собствеността" на дружеството – жалбоподател

Жалбоподателят изтъква, че бетонобъркачката е продадена на "Атлас" при запазване на собствеността до пълното изплащане на цената. Тъй като към момента на запора пълната цена не е била заплатена, собствеността на машината все още е принадлежала на доставчика. Поради това, отнемането и последващата ѝ продажба от холандските данъчни органи представляват, според "Газус", намеса при упражняването на тяхното право на собственост.

Комисията споделя това становище.

Според правителството, запазването на правото на собственост е по-скоро обезпечителна мярка *in rem*, отколкото "истинска" собственост, и "ползването" от нея се ограничава до обезпечаване заплащането на покупната цена. "Истинската" или "икономическата" собственост е принадлежала на купувача и той е, който би претърпял щети при повреда или загуба на вещта или би получил печалба при ползването или препродажбата ѝ. Така, по времето на разглежданите събития бетонобъркачката вече не е била "собственост", чието "мирно ползване" е гарантирано на "Газус" от чл. 1 на Протокол № 1.

"Съдът припомня, че понятието "собственост", използвано в чл. 1 от Протокол № 1 (на френски език "biens") има автономно значение, което с положителност не се ограничава до притежанието на телесни вещи. Някои други права и интереси, съставляващи активи, също могат да бъдат разглеждани като "имуществени права" и в този смисъл като "собственост" за целите на тази разпоредба. В разглеждания контекст е без значение дали правото на "Газус" върху бетонобъркачката ще бъде разглеждано като право на собственост или като вещно обезпечение. Във всички случаи, запорирането и продажбата ѝ са съставлявали "намеса" при упражняването на правото на дружеството "мирно да се ползва от собствеността си" по смисъла на чл. 1 от Протокол № 1."

B. Приложимото правило

¹ Решението е единодушно.

"Съдът обикновено ограничава вниманието си, доколкото е възможно, до въпросите, поставени от конкретния случай. По това дело, обаче, той трябва да изследва чл. 16(3) от Закона от 1845 г., доколкото намесата, от която се оплаква жалбоподателят, е резултат от прилагането на тази разпоредба."

Съдът припомня, че чл. 1 от Протокол № 1 гарантира по същество правото на собственост и се състои от три отделни правила, които са свързани помежду си.

Компанията-жалбоподател основава всичките си доводи на твърдението, че е била лишена от собствеността си.

По мнение на Комисията, продажбата със задържане на собствеността създава едно "особено правно положение", в което правата съответно на продавача и на купувача ще зависят от приложимите към сделката вътрешноправни норми. Нормално, всеки от тях е носител на ограничени права, защитени от чл. 1 от Протокол № 1, но точният обхват на правата на всяка от страните може да бъде различен, в зависимост от съответната правна система. В частност, от вътрешното право зависи до каква степен задържането на собствеността защитава имуществото на продавача срещу претенции на други кредитори. Ако тези други кредитори имат право да запорират и продадат вещта за удовлетворяване на вземанията си, продавачът би бил лишен от правото си на собственост. Именно това, според Комисията, е станало в случая. Ето защо тя приема, че приложимото правило е това, което се съдържа във второто изречение на чл. 1, ал. 1.

Правителството не се съгласява, че се касае за лишаване от собственост. Първо, данъчните власти не са конфискували, а само са запорирали бетонобъркачката. Второ, макар и тя в крайна сметка да е била продадена, което е станало възможно благодарение на запора, продажбата е извършена с частен договор между "Атлас" и "Ван Баарсен". Трето, според правителството "лишаване от собственост" има, когато съответното физическо или юридическо лице е оставено "с празни ръце", докато в случая "Газус" са запазили вземането си към "Атлас" за остатъка от продажната цена и правителството не може да бъде държано отговорно, ако изплащането му е станало невъзможно поради последвалия банкрут на "Атлас".

"Съдът счита, че намесата, от която се прави оплакване в случая, всъщност е резултат от упражняването на правото на данъчните власти, предвидено от чл. 16, ал. 3 от Закона от 1845 г. Целта на този закон е да регулира събирането на преките данъци в Холандия, а чл. 16, ал. 3 спада към разпоредбите относно принудителното събиране на неизплатени данъчни задължения. Както всички други кредитори, данъчните власти могат да насочат изпълнението върху всички секвестрируеми права на длъжника. Съгласно чл. 16, ал. 3 те са оправомощени и да запорират и да се удовлетворят от всички движими вещи, намерени в помещенията на длъжника, които представляват "оборудване", независимо от това, дали тези вещи принадлежат на данъчния длъжник. Именно в изпълнение на това свое правомощие данъчните власти са иззели бетонобъркачката, върху която "Газус" претендират, че имат право на собственост, за принудително частично събиране на неплатените от "Атлас" данъчни задължения.

При тези обстоятелства Съдът намира, че най-естественият подход е да изследва оплакванията на "Газус" от гледна точка на предвиденото в правилото на втората алинея на чл. 1 от Протокол № 1 "осигуряване на

плащането на данъци”. Тази алинея изрично запазва правото на договарящите държави да приемат такива закони, каквито те смятат за необходими, за да се осигури заплащането на данъци. Значимостта, която създателите на Конвенцията са отдали на този аспект на втората алинея на чл. 1, може да бъде оценена с оглед на факта, че на определен етап, когато предложеният текст не е съдържал такова изрично споменаване на данъците, той вече е бил разбиран като запазващ правото на държавите да приемат всякакви фискални закони, каквито желаят, стига мерките в тази област да не съставляват произволна конфискация (вж. становището на сър Дейвид Максуел-Файф, докладчик на Комисията по правни и административни въпроси, Втора Сесия на Консултативната асамблея, 16-то заседание /25 август 1950 г./, Сборник материали от подготвителната работа по Конвенцията², том VI, стр. 140, за коментара на текста на предложението чл. 10А, пак там, стр. 68).

Фактът, че действащото данъчно законодателство дава възможност на данъчните власти при определени условия да насочват принудителното изпълнение на данъчни задължения върху имущество на трето лице, не налага различно заключение относно приложимата правило. Не може да се приеме, също така, че той сам по себе си е достатъчен, за да се определи чл. 16, ал. 3 като предоставящ правомощия за произволна конфискация.

Предоставянето на възможност на определен кредитор да насочи изпълнението върху вещи, които, макар и намиращи се във владение на длъжника, са собственост на трети лица, представлява в някои правни системи възприет начин за укрепване на позицията на този кредитор в изпълнителното производство. (...) Следователно, фактът, че холандският законодател е намерил за уместно да укрепи позицията на данъчните власти в изпълнителното производство срещу длъжниците на данъци, не обосновава заключението, че Законът от 1845 г. или неговият чл. 16, ал. 3 не целят “осигуряване на плащането на данъци”, нито че използването на предоставените от този текст правомощия представлява “конфискация” – “произволна” или не, а не начин за събиране на дължим данък.”

В. Съобразност с условията, поставени във втората алинея

По настоящето дело Съдът няма за задача да се произнася дали правото на държавите да приемат закони, каквито сметат за необходими за “осигуряване на плащането на данъци”, се ограничава само до процесуалните данъчни закони или включва и материалните данъчни разпоредби. Законът от 1845 г., който се обсъжда по това дело, е данъчнопроцесуален закон.

“При приемането на такива закони на законодателя следва да бъде дадена широка свобода на преценка, по-специално по въпроса дали и до каква степен данъчните власти трябва да бъдат поставени в по-добро положение при принудителното изпълнение на данъчни задължения, в сравнение с обикновените кредитори при изпълнението на задължения по търговски сделки. Съдът ще зачете преценката на законодателя по такива въпроси, стига да не е лишена от разумно основание.

Чл. 16, ал. 3 от Закона от 1845 г. дава на данъчните власти правомощието да насочат принудителното изпълнение за събиране на

² Collected Edition of the Travaux preparatoires

данъчни задължения върху някои вещи, които, макар и да са във владение на длъжника, тъй като се намират в негово помещение и служат като "оборудване", от правна гледна точка са собственост на трето лице. По този начин той освобождава данъчните власти от задължението да вземат предвид дали тези вещи в действителност са собственост на данъчния длъжник. Целта на тази разпоредба очевидно е да улесни изпълнението по отношение на данъчните задължения, което само по себе си е очевидно в общ интерес."

Съдът отбелязва, че приетите през 1961 г. Ръководни начала за прилагането на закона са ограничили правата на данъчните власти по чл. 16, ал. 3 до определени данъчни задължения, включително и такива като на дружеството "Атлас". Тези правомощия следвало да се упражняват в случаите, когато правото на собственост на третото лице имало за цел единствено да осуети принудителното изпълнение срещу данъчния длъжник или да осигури на третото лице предпочитително удовлетворяване от вещта. Съдът намира обаче, че това не засяга съществената цел на чл. 16, ал. 3 – да се осигури събирането на данъци в общ интерес.

"Според установената практика на Съда, втората алинея на чл. 1 от Протокол № 1 трябва да се тълкува в светлината на принципа, закрепен в първото изречение на текста (вж., наред с много други, решението по делото [АГОСИ](#)³). От това следва, че намесата трябва да постига "справедлив баланс" между изискванията на общия интерес и изискванията за защита на основните индивидуални права. Грижата за постигане на този баланс се отразява в структурата на чл. 1 от Протокол № 1 като цяло, включително във втората му алинея: трябва, следователно, да е налице разумна връзка на пропорционалност между използваните средства и преследваната цел."

"Газус" подчертават, че по никакъв начин не са били отговорни за данъчното задължение на "Атлас", нито са могли да знаят за него, тъй като данъчните власти не могат да дават такава информация. Според тях намесата е била произволна, за което говори фактът, че фидуциарният титул на една от банките на "Атлас" е бил зачетен, макар и задържането на собствеността да е много по-близко до "истинската" собственост.

По мнение на Комисията, спорната мярка е била взета в съответствие със специфични правила на холандското законодателство, за които жалбоподателят е бил в състояние да държи сметка, при нужда след подходящ правен съвет. Той е могъл въобще да не продава бетонобъркачката или да ограничи поемания риск като уговори "специално обезпечение", наред със задържането на собствеността.

Правителството вижда случая като конфликт между интересите на кредитори на един и същи длъжник, чието имущество не е достатъчно, за да се удовлетворят всички. Холандското право, както и други правни системи, установява привилегии за някои кредитори, сред които много важно място заемат данъчните власти. Между "Газус" и банката с фидуциарен титул не е направено произволно разграничение – банката е имала права върху вещи, които не са съставлявали "оборудване" по смисъла на закона. Според правителството, Холандия е свободна да дефинира понятието "собственост" и да ограничи някои форми в общ интерес. При това, "Газус" са запазили вземането си към компанията "Атлас" и държавата не е отговорна, че не са могли да го реализират поради банкрута ѝ.

³ AGOSI v. the United Kingdom

"Съдът отбелязва от самото начало, че предоставянето на данъчните власти на правомощие да насочват принудителното изпълнение на данъчни задължения върху вещи – собственост на някои трети лица като продавача, който е задържал собствеността си, само по себе си не налага заключението, че не е постигнат справедлив баланс между общия интерес и защитата на основните индивидуални права. Правомощието изпълнението да бъде насочено върху вещи, които се намират във владение на длъжника, въпреки че формално са собственост на трето лице, е нерядко срещано средство за укрепване на позицията на кредитора в изпълнителния процес. Не може да се твърди, че то е несъвместимо *per se* с изискванията на чл. 1 от Протокол № 1. Следователно, законодателят може по принцип да използва това средство, за да осигури, в общ интерес, данъчното облагане да носи възможно най-големи приходи и данъчните задължения да се събират възможно най-бързо. Все пак, не може да се игнорира това, че, отделно от опасността от злоупотреба, естеството на законодателството, посредством което държавата създава такива правомощия за самата себе си, не е същото като на законодателство, предоставящо сходни права на ограничително определена категория частни кредитори. Следователно, в този случай е необходимо по-нататъшно изследване на въпроса относно пропорционалността.

В тази връзка Съдът отбелязва също така, че при преценката за пропорционалността на правомощията по чл. 16, ал. 3 и тяхното използване в случая няма значение фактът, че "Газус" е ООД със статут на юридическо лице по германското право и че седалището му е в Германия. "Газус" са продали и доставили бетонобъркачката на купувач в Холандия и са я инсталирали в неговите помещения. Те, следователно, е трябвало да очакват, че ефективността на запазването на правото им на собственост в случай на заповед върху вещта ще зависи от холандското право. Поради това, няма значение дали един продавач, който задържа правото си на собственост и който се оказва жертва на упражняването от страна на данъчните власти на правомощието им по чл. 16, ал. 3, има седалище в Холандия или другаде. И в двата случая същественият въпрос трябва да бъде дали като последица от действията на данъчните органи спрямо вещите, върху които е запазена собствеността, продавачът е трябвало да понесе "индивидуална и прекомерна тежест" (вж. по-специално решението от 21.02.1986 г. по делото [Джеймс и др. с/у Обединеното кралство](#), А.98, стр. 34, § 50⁴).

Каквото и да е естеството на задържането на собствеността, сравнено с "истинското" или "обикновено" право на собственост – въпрос, по който Съдът не констатира еднообразие сред договарящите държави – ясно е, че всеки, който продава вещи със задържане на собствеността, е заинтересован не толкова от запазване на връзката на собственост със самите с вещи, колкото от получаване на продажната цена. Следователно, една държава може законно да проведе разграничение, в рамките на своята свобода на преценка, между задържането на собствеността и други форми на собственост. Несъществено е дали такова разграничение взема формата на материални ограничения на правото на собственост или се провежда чрез процесуалноправни норми. Както Съдът е подчертал в решението си от 21 септември 1994 г. по делото *Файед срещу*

⁴ James and Others v. the United Kingdom

*Обединеното кралство*⁵, подобна разлика е само въпрос на законодателна техника (А-294-В, стр. 50, § 67).

Не може да се игнорира фактът, че по принцип случаите, в които данъчните власти ще се възползват от своите права на приоритет и от властта си по чл. 16, ал. 3 от Закона от 1845 г., са точно тези, в които данъчният длъжник не може да удовлетвори всички свои кредитори. Това по необходимост означава, че кредиторите по търговски отношения няма да бъдат напълно удовлетворени, ако въобще получат някакво плащане.

Поради това Съдът не се съгласява с правителството, че обезсмислянето на вземането на жалбоподателя срещу "Атлас" не е последица от предприетите от данъчните власти действия.

Все пак вярно е, както е отбелязала Комисията, че дружеството-жалбоподател е извършило търговска сделка, която по самото си естество е включвала елемент на риск (вж. *mutatis mutandis* решението от 29.11.1991 г. по делото "*Пайн Вели Дивелопмънтс*" ООД и др. срещу Ирландия⁶, А.222, стр. 26, § 59). Фактите по делото свидетелстват, че "Газус" всъщност са имали достатъчно съзнание за риска, за да вземат мерки да го ограничат.

Като са разрешили на "Атлас" да заплаща покупната цена на бетонобъркачката на отделни вноски и като са били наясно с опасността компанията да не бъде изправна в плащанията си, "Газус" са задържали правото на собственост върху машината до пълното изплащане на цената. Това, според холандското право, им е давало значителна степен на сигурност, тъй като техните вземания за бетонобъркачката са имали приоритет пред тези на всеки друг кредитор, с изключение на данъчните власти, които са оправомощени от чл. 16, ал. 3 от Закона от 1845 г. да изземат вещта и да отнесат постъпленията от продажбата ѝ в приход на държавата."

Подобно на Комисията, Съдът счита, че "Газус" са могли да елиминират риска, като уговорят други условия и допълнителни гаранции, поради което не се налага да се установява дали са могли да знаят за съществуването и размера на данъчните задължения на "Атлас". Без значение е и това, че жалбоподателят не носи отговорност за незаплатените данъци. Съдът отчита и факта, че собственикът на вещта, иззета на основание чл. 16, ал. 3 от Закона от 1845 г., съзнателно е допуснал тя да бъде поставена в помещенията на длъжника като "оборудване". В този смисъл той може в известна степен да бъде държан отговорен, че е дал възможност на длъжника да създава привидност за платежоспособност.

"Нещо повече, независимо дали данъчните власти имат юридическо или друго задължение да проявяват повече гъвкавост по отношение на данъчните длъжници във временно финансово затруднение, те не разполагат със същите средства като кредиторите по търговски отношения, за да се защитят срещу последиците от финансовите проблеми на длъжниците си. Те нямат и други средства да се защитят срещу опитите на своите длъжници да разрешат такива проблеми, предоставяйки правото на собственост върху своето "оборудване" на друго лице, като начин за получаване на заем срещу обезпечение."

Съдът приема аргумента на правителството за разликата в положението на "Газус" и на банката с фидуциарен титул и отбелязва, че

⁵ *Fayed v. the United Kingdom*

⁶ *Pine Valley Developments Ltd and Others v. Ireland*

мярката не е произволна, тъй като се основава на закона и на установената практика по прилагането му.

"Накрая, по мнение на Съда, трябва да се вземе предвид, че, както е изяснено от Върховния съд в решението му по делото, по холандското право трети лица, чиито вещи са иззети на основание чл. 16, ал. 3 от Закона от 1845 г., могат да предизвикат надлежен съдебен контрол върху използването на предоставените от разпоредбата правомощия, при спазването на процедура, която задоволява изискванията на чл. 6, т. 1 от Конвенцията.

Поради изложеното, Съдът стига до заключението, че изискването за пропорционалност е било спазено. Следователно, няма нарушение на чл. 1 от Протокол № 1."⁷

⁷ Решението е взето с мнозинство от 6 срещу 3 гласа.